

Институт
БАН
1450-40-05-96
от 10. II. 2014

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Здравко Хубенов – доцент в Националния природонаучен музей при БАН на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ в Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, Българска академия на науките, от област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика; професионално направление 4.3. Биологични науки; научна специалност Зоология

В конкурса за доцент по зоология, обявен в „Държавен вестник“, бр. 50 от 17.06.2014 г. и в интернет-страницата на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания за нуждите на отдел „Животинско разнообразие и ресурси“ като кандидат участва гл. ас. д-р Ивайло Кънев Дедов, работещ в секция „Биоразнообразие и екология на безгръбначните животни“.

Представеният от д-р Дедов комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на Българска академия на науките и Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания. Документите по конкурса са подгответи грижливо, прецизно и ясно. Справката за научните приноси отразява коректно и точно постиженията на кандидата.

Ивайло Дедов е роден на 21.IX.1970 г. Завършил е специалност „Обща биология“ като бакалавър в Софийския университет през 1994 г. и магистратура по „Зоология на безгръбначните животни“ през 1996 г. От 1997 г. работи като биолог в Централната лаборатория по обща екология на БАН. Като докторант на самостоятелна подготовка разработва дисертационен труд в областта на екологията [„Влияние на урбанизацията върху фауната и съобществата на сухоземните охлюви (Gastropoda: Mollusca) в град София“], който защитава през 2002 г. пред СНС по зоология и екология и получава образователна и научна степен доктор. От 2003 г. е н. с. I ст. (гл. ас.) в секция „Биоразнообразие“. От 2010 г. е в състава на секция „Животинско разнообразие и екология на безгръбначните животни“ към отдел „Животинско разнообразие и ресурси“ на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания.

Изследователска дейност. Отразена е добре в документите по конкурса. Гл. ас. д-р И. Дедов е автор на 49 публикации в областта на зоологията и екологията: 3 свързани с дисертацията [1 в Ruthenica (реферирано издание) и 2 в сборници]; 10 публикации в списания с IF (Acta oecologica – 1, Acta zoologica bulgarica – 5, Archiv für Molluskenkunde – 1, ZooKeys – 2, Biotechnology and biotechnological equipment – 1); 12 публикации в чуждестранни рефериирани издания (4 – Archiv für Molluskenkunde, 2 – Linzer biologische Beiträge, 2 – Bulletin

of the biology students Research Society, 1 – Malacologica Bochemoslovaca, 1 – Basteria, 1 – Folia malacologica, 1 – Spira); 7 статии в български списания (3 – Historia naturalis bulgarica, 3 – Acta zoologica bulgarica, 1 – Хранително-вкусова промишленост); 4 статии в тематични сборници и 13 – доклади, абстракти, постери и материали с научно-приложен характер. Публикувал е в 9 чуждестранни и 4 български списания и поредици. На чужд език (английски) са публикувани 37 статии. От статиите в български списания, доклади, абстракти, постери и материали с научно-приложен характер в съавторство са 19, а от статиите в чужбина в съавторство са 16. Така от 46 публикации, представени по конкурса, самостоятелни са 11 и в съавторство са 35 (с един съавтор – 22 броя, с двама и повече съавтори – 13 броя).

Основни направления и приноси. Научните приноси са съществени, оригинални и предимно фундаментално-теоретични. Основната част от тях са таксономични, фаунистични и зоогеографски. Част от приносите са екологични, методологични и приложни. Научно-изследователската работа на д-р. И. Дедов е в областта на малакологията. Той не се занимава с пряка внедрителска и реализаторска дейност поради естеството на направлението, в което работи. Въпреки това намирането на метод за изолиране на млечно-кисели бактерии от охлювните ферми, адаптирането на количествени малакологични методи, създаването на ръководство за работа с 2 вида по Натура 2000 (природозашитно състояние и картиране) имат значение за практиката. Освен с научните си трудове д-р. И. Дедов участва в обогатяването на националния научен фонд с една уникална и богата колекция от гастроподи, представляваща голям интерес за чуждестранните специалисти по тази група. Приносите от изложените в публикациите изследвания на д-р. И. Дедов са в няколко направления.

Таксономични приноси. Описани са един род, 13 вида и 8 подвида, нови за науката от Балканския полуостров (България, Гърция и Македония – № 2, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 15, 19, 22, 27). Създадени са определителни таблици за видовете от 2 рода и подвидовете на един вид (№ 2, 5, 8). Изяснен е таксономичният статус на видове от 2 рода и са разгледани някои таксономични проблеми при българските родове на род *Vitrea* (№ 3, 19, 26). Описанията на таксоните са онагледени с илюстрации и направени според препоръките на Международния кодекс на зоологическа номенклатура. Тези приноси се разглеждат като създаване на нови класификации.

Фаунистични приноси. Установени са 1 семейство, 1 род и 9 вида, нови за България и 1 вид за Македония. Значителни приноси са направени по отношение на локалната фауна: 33 вида, нови за територията на София, 30 – за Осоговската планина, 49 – за Шар планина и 31 – за Кожух планина в Македония, 27 – за Славянка и 21 нови вида за Земенския пролом. Изследвана е малакофауната на Пирин, Кресненски пролом, Източни Родопи и ез. Сребърна (№ 3, 7, 17, 18, 20, 23, 24, 25, 26, 30, 32, 33, 39). Направени са фаунистични обзори на България за 2 рода и 1 вид. Представен е критичен преглед на видовете, обитаващи територията на България (№ 14). На един вид е разширен ареалът и е установена най-източната му граница.

Зоогеографски приноси. В регионалните фаунистични приноси се прави ареалографска характеристика на фауната. Установено е, че в естествени природни територии медитеранските и евросибирските елементи не се различават значително докато в градска среда преобладават широко ареални видове (№ 3, 17, 18, 20, 24).

Морфологични приноси. Допълнена е морфологичната характеристика на видовете от 10 рода. Това е позволило изясняване на таксономичния статус на 1 вид, описание на нов за науката вид, морфологично разграничаване на българските популации от 1 род, различаване на конхиологично близки форми при 4 рода, характеризиране на нова морфологична структура и ревизиране на българските и гръцки популации при 2 вида, които са били приемани за 1 вид. За пръв път е проучена анатомията на новия таксон *Gloeria bulgarica* (№ 2, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 15, 19, 21, 22, 27).

Екологични приноси. Установена е корелация между разнообразието и характера на растителните съобщества и малакологичното разнообразие, което се проявява на видово ниво. Предложено е обяснение за възникването и структурирането на градската малакофауна и са изяснени факторите, които формират тази специфична фауна. Изследвани са екологичните особености на 21 новоописани таксона. За редица видове са определени приоритетни местообитания (№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13, 15, 21, 27, 34, 36, 37). Тези приноси представляват доказване с нови средства на съществени нови страни от съществуващи научни области и получаване на редица потвърдителни факти.

Научно-приложни приноси. Изяснена е възможността за използването на почвените капани в малакологията и са приложени количествени методи за събиране на материал от охлюви. Създаден е метод за изолиране на млечнокисели бактерии от развъждани във ферми охлюви. Структурирана е методика за картиране и определяне на природозащитното състояние при сухоземните охлюви от род *Vertigo* по Натура 2000 (№ 38, 43, 44, 45, 46). В „Малък пътеводител в биологичното разнообразие на Пирин“ е изготовена част за 10 вида охлюви. В Червената книга на България е включен 1 вид.

ЗНАЧИМОСТ НА ПОЛУЧЕНТЕ РЕЗУЛТАТИ. От публикациите по конкурса 22 работи се цитират 84 пъти (14 цитирания има в списания с импакт-фактор, 24 – в чуждестранни издания, 34 – в български издания и 12 – в докторски дисертации). Най-цитиран (в 24 публикации) е анотираният списък на българските сухоземни гастроподи (№ 14). От български автори са 55 цитации. Публикациите му са цитирани в 11 списания с импакт-фактор, от които 14 цитирания са с общ импакт-фактор 16.12. Цитиранията са на специалисти, които работят в сродни направления и обхващат около 47.8% от неговите публикации. В статиите с цитирани трудове на д-р. И. Дедов няма критични забележки. Те са използвани за уточняване на разпространението на гастроподите, за структуриране на диагнозите при някои таксони или за изясняване на редица екологични особености при отделните видове.

Приносите на д-р И. Дедов са негово лично дело. Основната част от научните приноси, отразени в колективните статии, също са дело на д-р И.

Дедов. Най-често съавторите са участвали в съвместни проекти, били са дипломанти и по-рядко са специалисти малаколози. По отношение на статиите с екологичен характер и с повече автори мястото на д-р И. Дедов е ясно обособено и се отнася до частите, които засягат мекотелите. В повечето от изследванията неговият принос има и методичен характер.

Ръководство и участие в проекти. Представен е документ, от който се вижда ръководството на проект към фонд „Научни изследвания”, свързан с ролята на високопланинския карст за консервационно значимите видове. Като малаколог е участвал в работата на много изследователски екипи по редица проекти, които не са отразени в материалите по конкурса.

Ясно очертан профил на научните изследвания. Д-р Дедов е изграден специалист с международна известност и добре очертан профил на изследвания в областта на малакологията. Израз на уважение към него от страна на колеги малаколози са наименуваните на д-р Дедов таксони. Работейки в една от най-добрите екологични школи на България, неговите изследвания излизат извън рамките на таксономията и фаунистиката на мекотелите, засягат редица модерни, слабо развити и перспективни направления, отнасящи се до структурата и динамиката на малакоценозите и проблемите на мониторинга.

Обучение на млади научни кадри. Д-р Дедов е водил 140 часа упражнения към катедра „Екология и опазване на природната среда” на СУ „Св. К. Охридски”, изнасял е популярни лекции и е консултирал и ръководил дипломанти от катедра „Зоология и антропология”. Автор е на 8 научно-популярни статии в областта на малакологията, изготвял е експертизи към столичната митница и поддържа сайта „Удивителните мекотели”. Под № 42 е представена част от „Малък пътеводител в биологичното разнообразие на Пирин” – 10 най-интересни охлюви, онагледена с оригинални снимки с много високо качество и добре подбран текст към тях. Трябва да се споменат прецизно разработените методики за картиране на видове и определяне на природозашитното им състояние по Натура 2000.

Бележки и препоръки. Материалът под № 42 има научно-популярен характер и неговото място е сред популярните публикации. В материалите по конкурса д-р И. Дедов не е отразил участието си в научни проекти, на които не е ръководител. Обикновено те също намират място в представените документи по конкурсите. При бъдещата си работа д-р Дедов трябва да засили участието си в международни проекти.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ. Документите и материалите, представени от гл. ас. д-р Ивайло Дедов, отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение.

Кандидатът по конкурса е представил достатъчен брой научни трудове с оригинални научни приноси, които са получили международно признание като представителна част от тях са публикувани в списания, издадени от международни академични издателства.

Постигнатите от д-р Ивайло Дедов резултати в научно-изследователската дейност **напълно** съответстват на специфичните изисквания на Българската академия на науките и на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да **препоръчам** на Научното жури и на Научния съвет на Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания (в съответствие с чл. 27, ал. 1; във връзка с чл. 27 от ЗРАС, както и чл. 58 и 59 от Правилника за неговото приложение) да гласуват за придобиването от гл. ас. д-р Ивайло Кънев Дедов на академичната длъжност „доцент“ в БАН по професионално направление 4.3. Биологически науки, специалност Зоология (шифър 10602).

10.11.2014 г.

Рецензент:

/доц. д-р Здравко Хубенов/